

PROJEKTAS VP1-2.2-ŠMM-04-V-01-001

**„MOKYMOŠI KRYPTIES PASIRINKIMO GALIMYBIŲ DIDINIMAS 14-19 METŲ MOKINIAMS, II ETAPAS:
GILESNIŠ MOKYMOŠI DIFERENCIJAVIMAS IR INDIVIDUALIZAVIMAS, SIEKIANT UGDYMO KOKYBĖS,
REIKALINGOS ŠIUOLAIKINIAM DARBO PASAULIUI“**

Meninio ugdymo turinio modernizavimo veikla (2.1.1)

Filmų kūrimo metodinių rekomendacijų pristatymas ir praktinis taikymas

Dalyvių prisistatymas

- Projekto organizatoriai
- Lektoriai
- Seminaro dalyviai

Filmų kūrimo metodinių rekomendacijų projekto turinys

- Metodinėms rekomendacijoms naudoti šaltiniai, jų atrinkimo kriterijai, tinkamumas mokyklos programai.
- Pagalbinės priemonės, DVD pristatymas, parinktos medžiagos kriterijai

Filmų kūrimo programa ir mokyklos problematika

- Filmų kūrimas ir grupinė veikla
- Kūrybiškumo skatinimas grupėje
- Mokinių įtraukimas į mokyklos bendruomenės gyvenimą

Filmų kūrimo programa ir mokyklos problematika

- Susipažinimas su filmų kūrimo techninėmis galimybėmis ir jų panaudojimu
- Bendradarbiavimas su kitomis meno sritimis (dailės, šokio, fotografijos, muzikos ir teatro) filmų kūrimo programoje, programų derinimas tarpusavyje

Filmų kūrimo programos ypatumai

- Filmų kūrimo programos santykis su kitais mokymo dalykais
- Filmų kūrimo programos galimos sąsajos su kitais mokymo dalykais
- Santykinai pingančios technologijos ir galimybės kurti filmus paprastesnėmis, prieinamomis priemonėmis

Europos šalių patirtis identifikuojant filmų kūrimo mokymo problematiką

- Idėjų stoka
- Vyraujantis detališkumas
- Pasakojamos istorijos fragmentiškumas
- Autorinio kino pretenzijos blogąja prasme, turinio neorientavimas į žiūrovą

Kitų Europos šalių praktika ir tinkami pavyzdžiai Lietuvai

- Mokymo organizavimas ir metodika
- Mokinių motyvacijos kūrimas ir įtraukimas į mokyklos bendruomenės socialinį gyvenimą
- Dalyvavimas tarptautiniuose projektuose kuriant filmus
- Dalyvavimas tarptautiniuose projektuose pristatant filmus (mokinių filmų festivaliai)

Kino pramonė Lietuvoje

- Lietuvos kino pramonės apžvalga
- Lietuvos kino pramonės pasiekimai
- Pagrindinės Lietuvos aukštosios mokyklos, kurias galėtų rinktis šį kursą baigę mokiniai
- Stipriosios ir silpnosios lietuvių kino kūrėjų savybės, Lietuvos padėtis tarptautinės kino bendruomenės lygiu

Mokymo sistema pamokose

- Pamokos organizavimo ypatumai
- Praktiniai užsiėmimai
- Teorinės žinios ir sąsaja su praktika
- Grupinio darbo organizavimas ir skirtingo pažangumo mokinių įtraukimas į mokymą

Mokymo sistema pamokose

- Vertinimo sistemos sukūrimas
- Mokinių įtraukimas į savo darbų vertinimą
- Darbo mokykloje refleksijos svarba
- Mokyklos bendruomenės įtraukimas į darbų vertinimą, su tuo susiję privalumai ir trūkumai

Pavyzdžiai iš Lietuvos mokyklų

- Vilniaus M.Mažvydo vidurinės mokyklos mokinių filmų peržiūra
- Filmų pristatymas, paaiškinimas, problemų įvardinimas
- Seminaro dalyvių refleksija

Filmų kūrimo metodika praktiškai

- Idėjų generavimas
 - Kas yra idėja?
 - Kaip generuojama idėja?
 - Idėjų generavimas
 - Vaizduotės skatinimo pratimai
 - Praktinių žaidimų pritaikymas idėjų generavimui
 - Seminaro dalyvių idėjų generavimo pratimai

Filmų kūrimo metodika praktiškai

- Seminaro dalyvių idėjų generavimo pratimai
 - Pirmo įspūdžio svarba
 - Kiekvienas dalyvis pateikia 20 sugalvotų įvairiausių idėjų
- Idėjų aptarimas grupėje, tinkamiausių idėjų išrinkimas
- Idėjų susiaurinimas, atsakant į klausimus: kas, su kuo, kada ir kaip?

Idėjos atrinkimas filmui

- Atrinktų idėjų tobulinimas
- Pagrindinio veikėjo pristatymas
- Dramaturgijos esmė:
 - “Pagrindinis veikėjas labai siekia *tam tikro dalyko*, bet *kažkas* jam trukdo tai padaryti”.

Dramaturgijos kūrimas

- Praktiniai užsiėmimai per žaidimą, vaizduotės lavinimo pratimas “begalinė dėžė”
- Teoriniai užsiėmimai: personažo išskirtinių savybių būtinumas filme, jų kūrimo metodika
- Dramaturgijos atskleidimas per veikėjų *veiksmą*

Pagrindinės kylančios dramaturginės problemos filmuose

- Aktorių vaidyba neįtikina, prasilenkia su istorijos pobūdžiu
- Prasta scenos ritmika, užtęstos vietos, neatskleistos esminės akimirkos
- Režisieriaus mėginimas kompensuoti neveikiančią dramaturgiją kitomis kino kalbos priemonėmis (specialiaisiais efektais, muzika)

Dramaturginio siužeto sukūrimas

- Vienos išrinktos iš idėjų vystymas
- Istorijos siužeto sukūrimas vienai scenai
- Detalus scenos aprašymas per veikėjų veiksmą
- Dialogo funkcija filme, naudojimas kraštutiniu atveju

Veikėjo savybių kūrimas

- Praktinis užsiėmimas, charakterio savybių kūrimas lavinant vaizduotę
 - Nupieškite veikėjo mirtį, nerodant karsto
 - Pavaizduokite, kaip žmogus laimėjo milijoną, nerodant pinigų
 - Iš ko atpažintumėte knygų kolekcininką?

Scenarijaus rašymas

- Scenarijaus rašymo taisyklės
 - Kas turi atsispindėti scenarijuje?
 - Kaip suskirstomas yra filmo siužetas?
 - Kokie reikalingi aprašymai ir ko reikėtų vengti?

Scenarijaus rašymo priemonės

- Programinė įranga, nemokama Celtx versija Internetė
 - Programos paieška Internetė
 - Programos įdiegimas kompiuteryje
- Programos pristatymas

Celtx pagrindinis langas

The screenshot displays the Celtx software interface. The main window, titled "Apsauga", contains a script document with the following text:

EXT. GAMYKLOS PRIEIGOS, APSAUGOS AUTOMOBILIS - ANKSTUS RYTAS

Apsaugos patroliai DARIUS (32) ir ANŽEJ (35) budi automobilyje ankstų vasaros rytą. ANŽEJ snūduriuoja, DARIUS skaito žurnalą.

Ant priekinio automobilio stiklio svelniai nukrenta medžio lapelis, tačiau DARIUS skaitydamas laikraštį dėmesio į tai neatkreipia. Suveikia akimirka per trikdžius racija, vėl stoja tylą. Po akimirkos racija vėl išsijungia tuščiu kanalu, šisysk DARIUS atkreipia dėmesį į aparatą, patikrina ar gerai idėtas į dėklą, vėl stoja ramybė.

Po akimirkos per raciją suskamba DARIUI kažkur gerai žinomas pop dainos fragmentas. DARIUI nukėlus ir padėjus raciją iš dėklo kelis sykius, vėl viskas nutyla, ANŽEJ prabunda.

The interface includes a menu bar (File, Edit, View, Script, Tools, Help), a toolbar with icons for Add, Open, Save, Print, Toolbox, and My Studio, a Project Library on the left with "Apsauga" containing "Master Catalog (1)" and "Screenplay", and a Scenes panel at the bottom left with a table:

#	Title
1	EXT. GAMYKLO...

At the bottom, there are tabs for Script, TypeSet, Scratchpad, Index Cards, Title Page, and Reports. A status bar at the bottom right shows "Signed Out".

[Please upgrade to Celtx 2.9.1!](#)

Signed Out

Praktinė užduotis: parenkite savo filmo vienos scenos scenarijų

EXT. GAMYKLOS PRIEIGOS, APSAUGOS AUTOMOBILIS - ANKSTUS RYTAS

Apsaugos patruliai DARIUS (32) ir ANŽEJ (35) budi automobilyje ankstų vasaros rytą. ANŽEJ snūduriuoja, DARIUS skaito žurnalą.

Ant priekinio automobilio stiklio svelniai nukrenta medžio lapelis, tačiau DARIUS skaitydamas laikraštį dėmesio į tai neatkreipia. Suveikia akimirka per trikdžius racija, vėl stoja tylą. Po akimirkos racija vėl įsijungia tuščiu kanalu, šįsyk DARIUS atkreipia dėmesį į aparatą, patikrina ar gerai įdėtas į dėklą, vėl stoja ramybė.

Po akimirkos per raciją suskamba DARIUI kažkur gerai žinomas pop dainos fragmentas. DARIUI nukėlus ir padėjus raciją iš dėklo kelis sykius, vėl viskas nutyla, ANŽEJ prabunda.

Kadro kompozicija

- Kadry planai
- Kameros darbas, judesiai ir reikšmė montavimui
- 180 ir 30 laipsnių taisyklės
- Šviesos įtaka kadrai, naudojimas filmavimuose

Bendras planas

Vidutinis planas

Stambus planas

Labai stambus planas

Kameros pozicija personažo atžvilgiu ir dramaturginė reikšmė

- Vaizdas iš priekio. Personažo žvilgsnis beveik nukreiptas į kameros objektyvą. Režisieriai šią poziciją dažnai naudoja siekiant didžiausio žiūrovo susitapatinimo su personažu.

Kameros pozicija personažo atžvilgiu ir dramaturginė reikšmė

- Trijų ketvirčių vaizdas. Žvilgsnio trajektorija krypsta iš vieno ekrano krašto į kitą. Ne toks stiprus susitapatinimo jausmas, tačiau nuo scenos konteksto žiūrovas jaus arba nejaus empatijos personažui. Trijų ketvirčių kadras gražiai jungiasi su personažo stebimu objektu.

Kameros pozicija personažo atžvilgiu ir dramaturginė reikšmė

- Šoninis vaizdas. Tolesnė nuo kameros akis yra sunkiai matoma. Žiūrovas tarsi stebi personažą, šiam to nematant, empatija nėra didelė, kadras perteikia scenos „objektyvumą“.

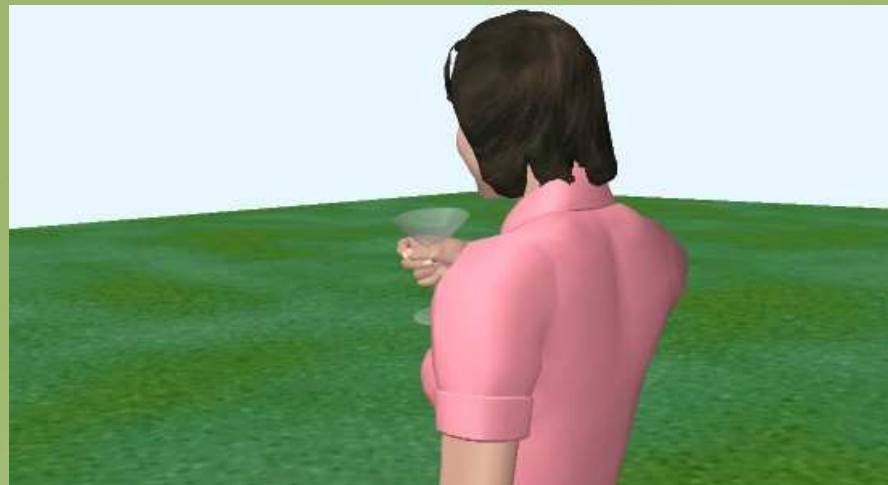
Kameros pozicija personažo atžvilgiu ir dramaturginė reikšmė

- Profilinis vaizdas. Sustiprėja šoninio vaizdo ypatumai, kuomet personažą žiūrovas stebi „objektyviai“, per didesnį atstumą. Šis kadras skiriasi nuo šoninio tuo, kad prarandamas asmeninis žiūrovo ryšys su personažu.

Kameros pozicija personažo atžvilgiu ir dramaturginė reikšmė

- Nugaros/ šono vaizdas yra pasiekiamas, jei matoma personažo skruosto linija, akies kraštas, galima pastebėti tam tikras veide atsispindinčias emocijas. Personažą sunku identifikuoti. Toks vaizdo pozicionavimas yra tarsi kieno nors stebėjimas, nužvelgimas iš padilbų

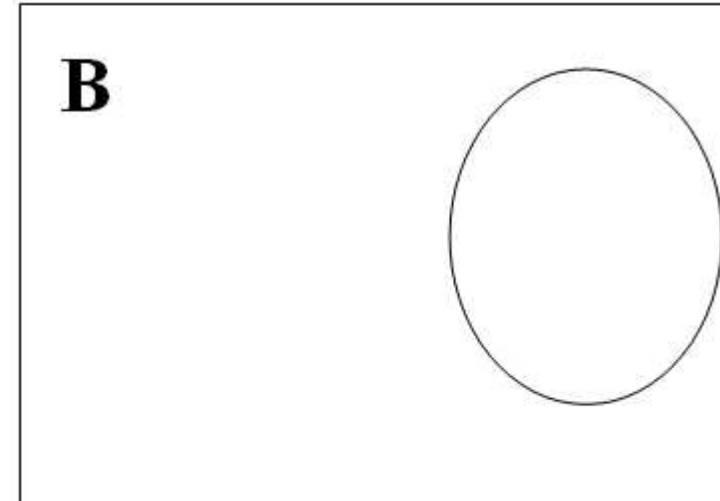
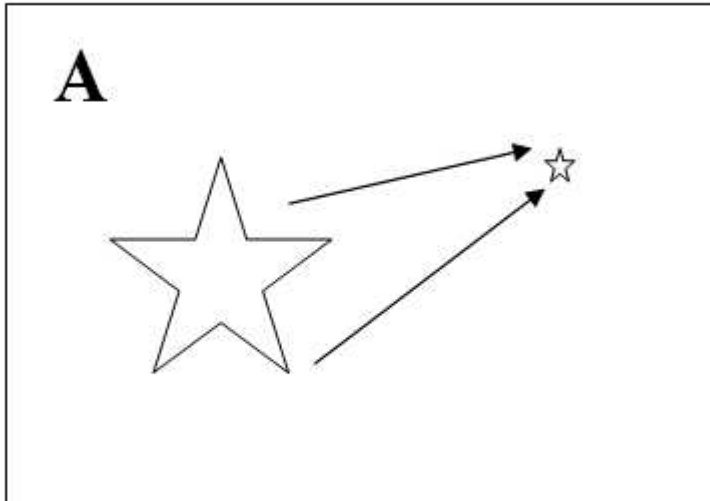

Kameros pozicija personažo atžvilgiu ir dramaturginė reikšmė

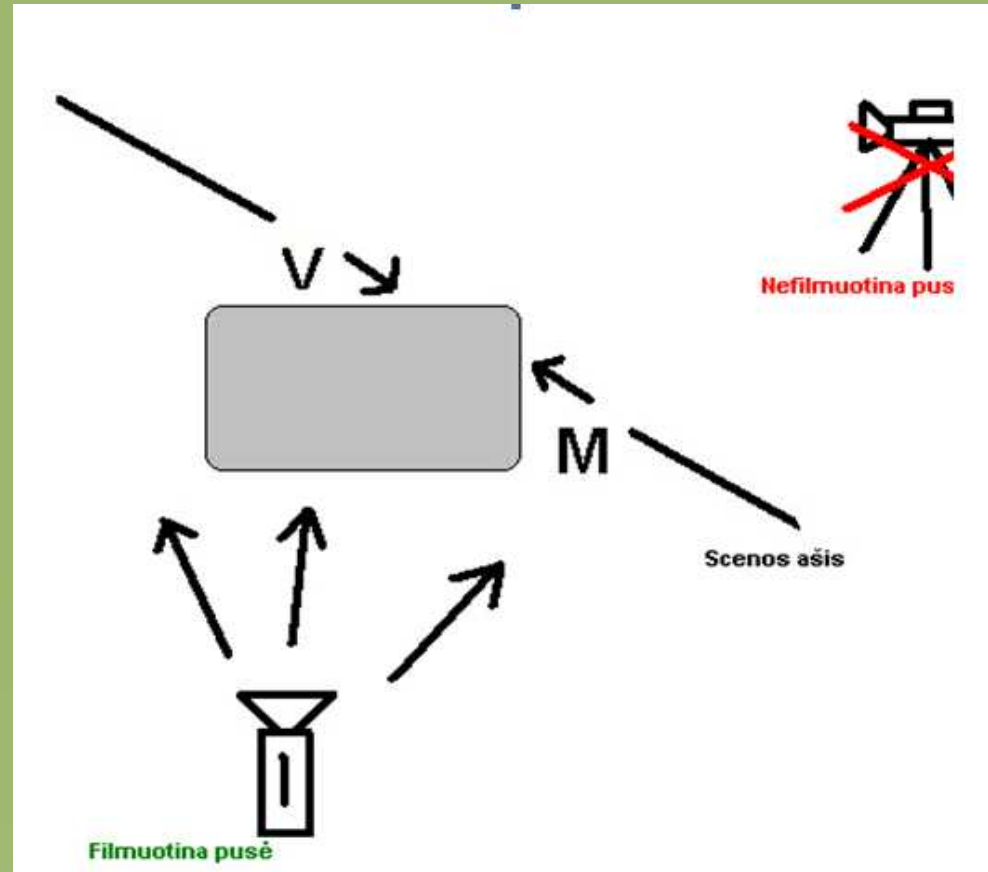
- Vaizde iš nugaros negalime identifikuoti personažo. Kadangi visos personažo emocijos yra paliktos žiūrovo fantazijai, kartais toks režisūrinis sprendimas būna stipresnis, nei personažo suvaidinta emocija. Kai kuriais atvejais režisieriai panaudoja šį pozicionavimą pasiekti stipriems emociniams išgyvenimams (pavyzdžiui, kulminacijose aktoriai „nusisuka“ nuo kameros ir jų išgyvenimus žiūrovams reikia „susikurti“ patiems).

Kameros darbas, judesiai, ir reikšmė montavimui

180 ir 30 laipsnių taisyklės

Scenos filmavimo pavyzdys

A kadras

- Scenos pristatymas. Naudojama medžiaga, nufilmuota lygiagrečiai scenos ašiai. Jei scenoje yra svarbesnis vyro vaidmuo, vaizdas orientuojamas pirmiausia į jo pristatymą.

Scenos filmavimo pavyzdys

B kadras

- Atliepiamasis vaizdas. Pristatomi yra kiti scenoje veikiantys veikėjai, „apibrėžiama“ žiūrovui veiksmo erdvė. Žiūrovui padeda orientuotis erdvėje, jei kitame kadre po pristatymo vienas ar keli elementai iš prieš tai esančio kadro taip pat yra matomi ir lengvai atpažįstami.

Scenos filmavimo pavyzdys

C kadras

- Dramaturginiai akcentai. Kuomet scenos erdvė yra identifikuota, galima akcentuoti dramaturginius dalykus. Šiame pasirinktame pavyzdyje vyro vaidmuo yra svarbesnis, tad scenoje daugiau dėmesio yra skiriama jo personažui. Atitinkamai vidutiniame plane yra rodomas būtent jis.

Scenos filmavimo pavyzdys

- Tiek pagrindinis scenos pristatymo kadras, tiek atliepiamasis kadras yra vidutinio plano, tuo tarpu c kadras, nors ir stambesnis, iš esmės yra pagrindinio, pristatomojo (a) priartinta kadro dalis, kurios paskirtis yra perteikti scenos dramaturginę eigą.

Šviesos naudojimas filmavimuose

- Filmuoti ta pačia kryptimi, kaip sklinda natūrali šviesa (nefilmuoti prieš langą)
- Naudoti šviesą dramaturgijai paryškinti
- Naudoti šviesą kadro kompozicijos gyliui padidinti

Kadruotės parengimas

- Dramaturginis scenos perkėlimas į vaizdą
- Kadru planų parinkimas ir kompozicija, kad montuotųsi filmas
- Kadruotės parengimas savo filmui

Filmavimo komandos funkcijos

- Scenaristas
- Prodiuseris
- Režisierius
- Operatorius
- Garso operatorius
- Montuotojas

Filmavimo lokacijos paieškos, jų pobūdis

- Filmavimui tinkamos vietos, dažniausiai kylančios techninės problemos, jų sprendimo būdai
- Patarimai pasirenkant filmavimo vietą
- Pagrindiniai iššūkiai dirbant filmavimo vietose
- Etiketis kitų atžvilgiu, bendravimas su lokacijos šeimininkais

Filmavimo įrangos pristatymas ir jos naudojimo instruktažas

- Filmavimo kamera
 - Įjungimas, naudojimas, pagrindinės funkcijos, mygtukų reikšmė
 - Kameros parengimas darbui, reikalingi veiksmai po filmavimo
 - Įrangos naudojimo instruktažas, nedarytini veiksmai, kameros saugojimas

Filmavimo įrangos pristatymas ir jos naudojimo instruktažas

- Kameros trikojis
 - Montavimo demonstracija
 - Saugus trikojo naudojimas, nedarytini veiksmai
- Mikrofonai
 - Pajungimo, išjungimo taisyklės
 - Mikrofonų pritaikymas
 - Naudojimo sąlygos, nedarytini veiksmai

Filmavimo įrangos pristatymas ir jos naudojimo instruktažas

- Filmavimo šviesų, lempų naudojimas
 - Saugaus elgesio instruktažas su lempomis, elektra
 - Montavimo, išmontavimo taisyklės
- Papildomų įrenginių, prietaisų naudojimas filmavimuose
 - Saugaus elgesio su technika svarba

Filmavimo komandų suformavimas ir pasirengimas filmavimams

- Komandos narių pasiskirstymas
- Filmavimo darbų planavimas, įrangos dalinimasis tarp grupių, praktinis šio proceso organizavimas
- Filmavimo eiga ir priežiūra

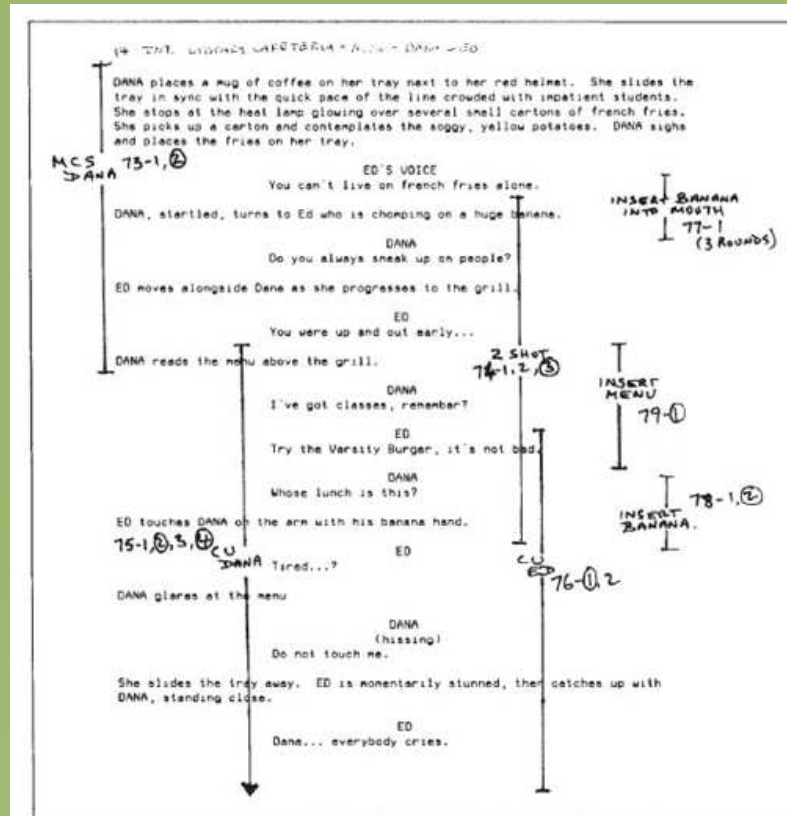
Nufilmuotos medžiagos skaitmenizavimas ir parengimas montažui

- Montažinės (kompiuterio) parengimas darbui
- Darbo su kompiuteriu etika
- Nufilmuotos medžiagos skaitmenizavimas
- Filmų projekto sukūrimas montažinėje, medžiagos išdėstymas

Montažo eiga

- Nufilmuota medžiaga ir filmo scenarijus

Montavimas pagal kadruotę, dramaturgijos konstravimas

- Pirminis montažas ir jo reikšmė
- Antrinis montažas, papildomų filmo kalbos elementų įvedimas (garsas, muzika, vizualūs efektai, jei tokie buvo numatyti)
- Dramaturginis filmo istorijos sklandumas, montažo ritmikos derinimas

Dažniausiai pasitaikančios problemos ir jų sprendimo būdai

- **Problema:** Nufilmuota medžiaga yra prastoka, neinformatyvi, palyginus su kitomis scenomis.
- **Sprendimas:** Išmesti visą sceną? Sutrumpinti? Perrašyti scenos scenarijų ir perfilmuoti?

Dažniausiai pasitaikančios problemos ir jų sprendimo būdai

- **Problema:** Vaidyba neįtikinama, jaučiamas standartinis dramaturginis scenos vystymasis, veikėjų veiksmai pernelyg lengvai nuspėjami. Aktoriai nedėmesingi, neįsijautę į personažą.
- **Sprendimas:** Dažnai veikėjų reakcijų ir emocinių išraiškų perteikimas yra sudėliotas ne tais ritminiais akcentais, todėl montažo pagalba dažnai šias klaidas galima ištaisyti.

Dažniausiai pasitaikančios problemos ir jų sprendimo būdai

- **Problema:** Scenos pabaiga yra lengvai nuspėjama.
- **Sprendimas:** Netinkama scenos struktūra? Gal scena per ilga? Per trumpa? Gal scena filme yra ne savo vietoje?

Dažniausiai pasitaikančios problemos ir jų sprendimo būdai

- **Problema:** Kelios scenos ar net jų dalys perteikia tą pačią prasmę.
- **Sprendimas:** Pasikartojimų filme reikėtų vengti, nebent tai yra specialiai apmąstytas dramaturginis sprendimas

Dažniausiai pasitaikančios problemos ir jų sprendimo būdai

Problema: Netolygus dramaturginis scenos vystymasis. Jaučiamas nevienodas emocinis intensyvumas, scena neatvedama iki kulminacinio taško.

Sprendimas: Scenos įtampos kaitaliojimas (auginimas, staigus numetimas, po to vėl auginimas) dažniausiai trikdo žiūrovą ir neleidžia įsijausti nei į veikėjų išgyvenimus, nei veiksmų reikšmę. Stengtis pagal susikurtą scenarijaus dramaturginę kreivę įvertinti stipriąsias ir silpnąsias nufilmuotos medžiagos puses. Jei yra keletas stiprių vietų, galbūt galima jas pakaitalioti vietomis scenoje ir paeksperimentuoti? Kartais tai duoda puikių netikėtų rezultatų

Dažniausiai pasitaikančios problemos ir jų sprendimo būdai

- **Problema:** Prieš tai buvusi medžiaga sukuria skirtingus žiūrovui lūkesčius ar sunkiai leidžia susieti pateikiamą naują medžiagą.
- **Sprendimas:** Svarbų vaidmenį filme atlieka kontekstas, kuris paprastą ir negilų veiksmą paverčia įdomiu ir persipynusiu siužetu. Svarbu, kad kontekstas perteiktų žiūrovui teisingus ir suprantamus signalus.

Galutinis filmo montažas ir parengimas publikavimui

- Filmo montažo fiksavimas
- Filmu spalvų korekcija, vientisumo užtikrinimas
- Filmu publikavimo formatai

Filmų sklaida

- Internetinė erdvė ir filmų publikavimas
- Autorinių teisių pagrindiniai žinotini aspektai
- Filmų propagavimas naudojant socialinius tinklus
- Sklaida internete ir žiūrovo paieška
- Dalyvavimas moksleivių festivaliuose
- Tarptautinio dalyvavimo galimybės mokykloms

Seminaro dalyvių filmų peržiūra ir aptarimas

- 14 filmų pristatymas
- Filmų aptarimas, seminario dalyvių pastebėjimai apie pačių sukurtus filmus

Papildomos informacijos paieška

- Programinės, aparatinės įrangos gamintojai ir jų atstovybių paieška internete
- Papildoma literatūra apie filmų teoriją
- Papildoma literatūra apie filmų kūrimo praktiką, montavimo programų veikimų principus
- Pagalbos paieška internete susidūrus su filmų kūrimo problemomis, ar nežinant kaip atlikti tam tikrus veiksmus

Seminaro apibendrinimas

- Seminaro medžiagos apibendrinimas
- Praktinės veiklos rezultatai
- Teorinės medžiagos pateikimas

Seminaro apibendrinimas

- Dalyvių refleksija, metodinių rekomendacijų įvertinimas
- Dalyvių siūlymai ir pastabos
- Lektorių patarimai, kaip taikyti metodines rekomendacijas konkrečiose dalyvių mokyklose

